

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

SEG emisiju samazinājuma iespējas un kūdras nozares ilgtspējīgas attīstības iespējas

22.02.2022

NEKP Zemes sektora darba grupas
sanāksme

Dagnis Dubrovskis

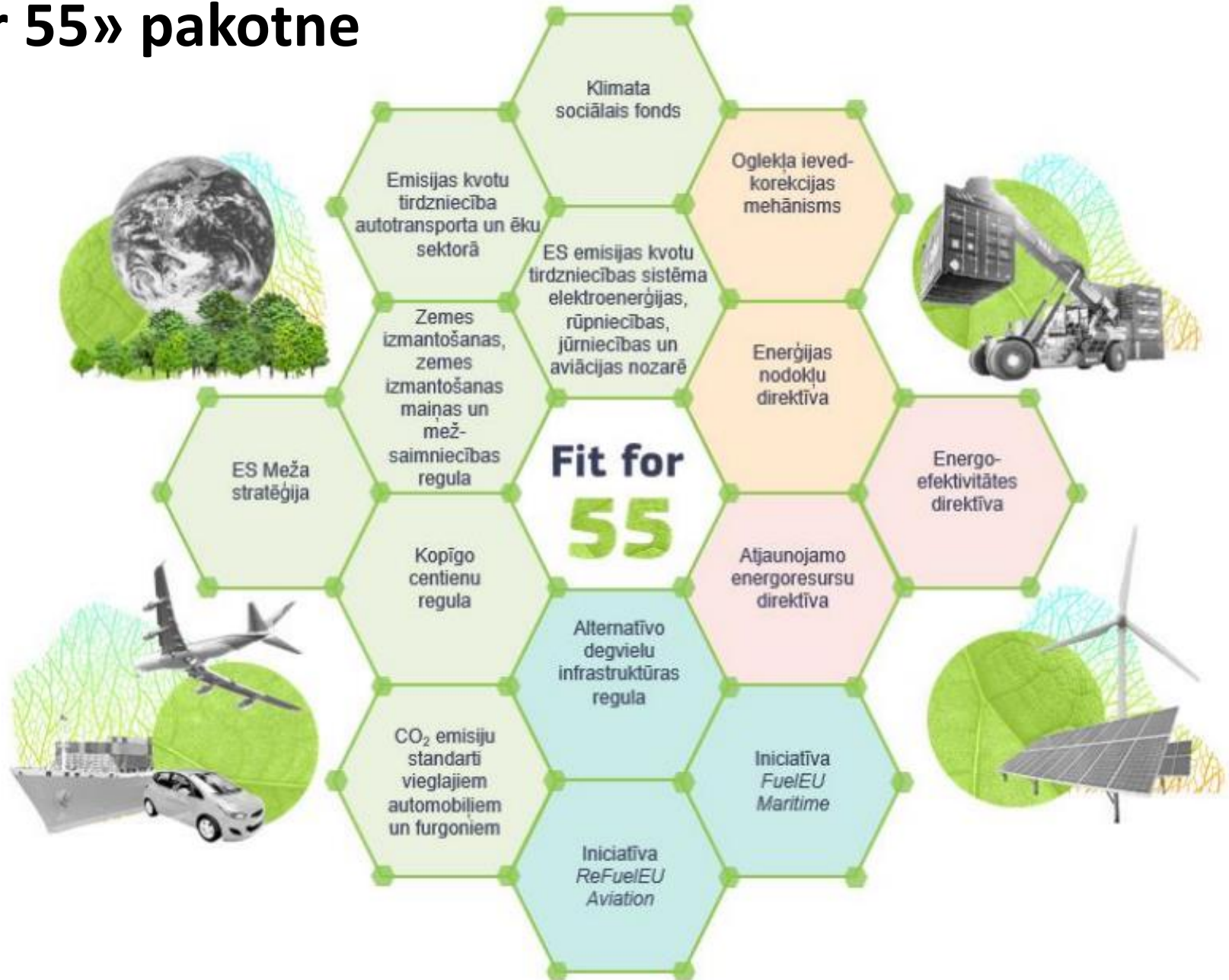
Valsts sekretāra vietnieks klimata
politikas jautājumos

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

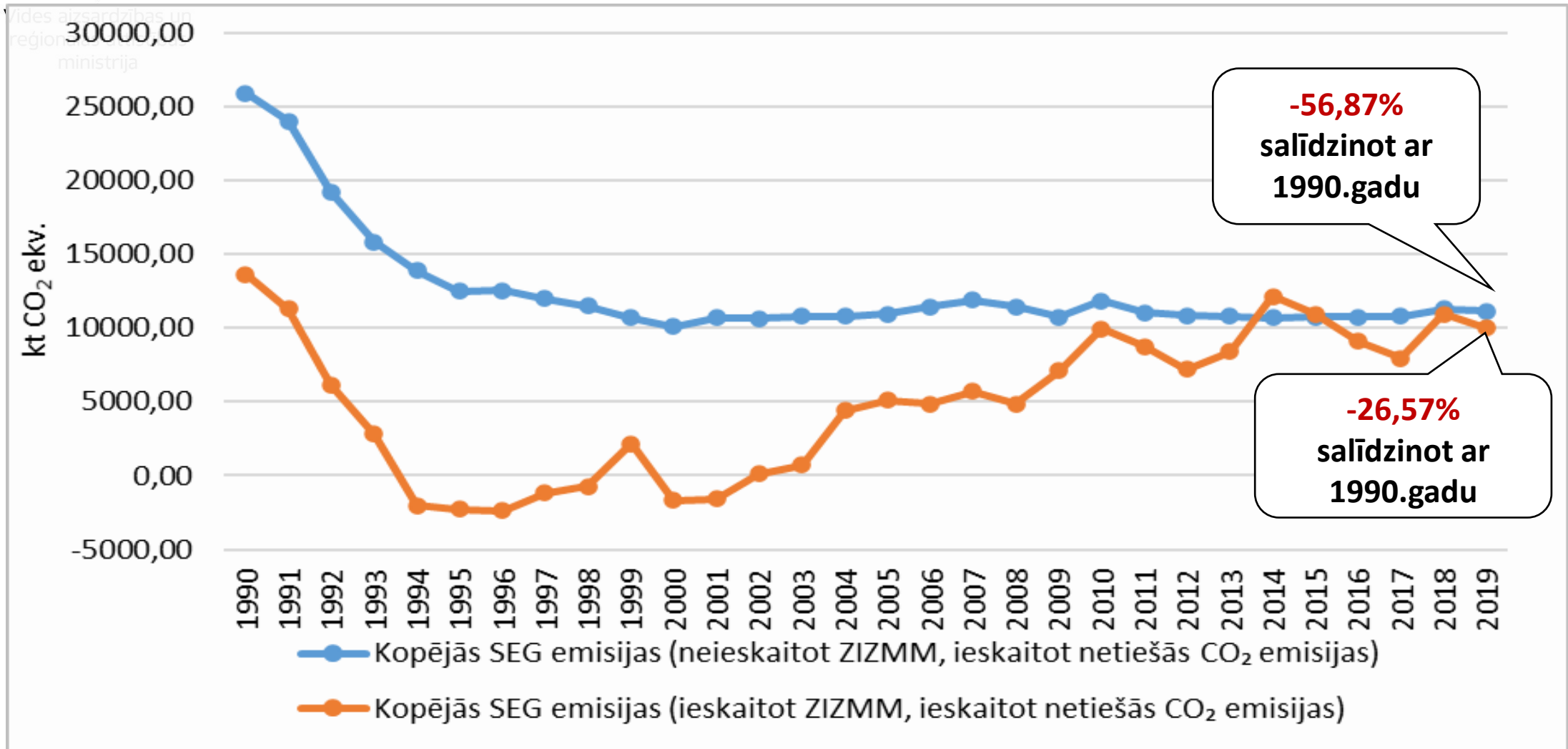
«Fit for 55» pakotne

- 2021. gada 14. jūlijā **Eiropas Komisija** nāca klajā ar virkni tiesību aktu priekšlikumu pakotni «**Fit for 55**» jeb «gatavi mērķrādītājam 55%»
- **Mērķis:** īstenot Eiropas Savienības kopējo mērķi līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par vismaz 55% salīdzinājumā ar 1990. gadu, kā arī veicināt virzību uz ES klimatneitralitāti 2050.gadā

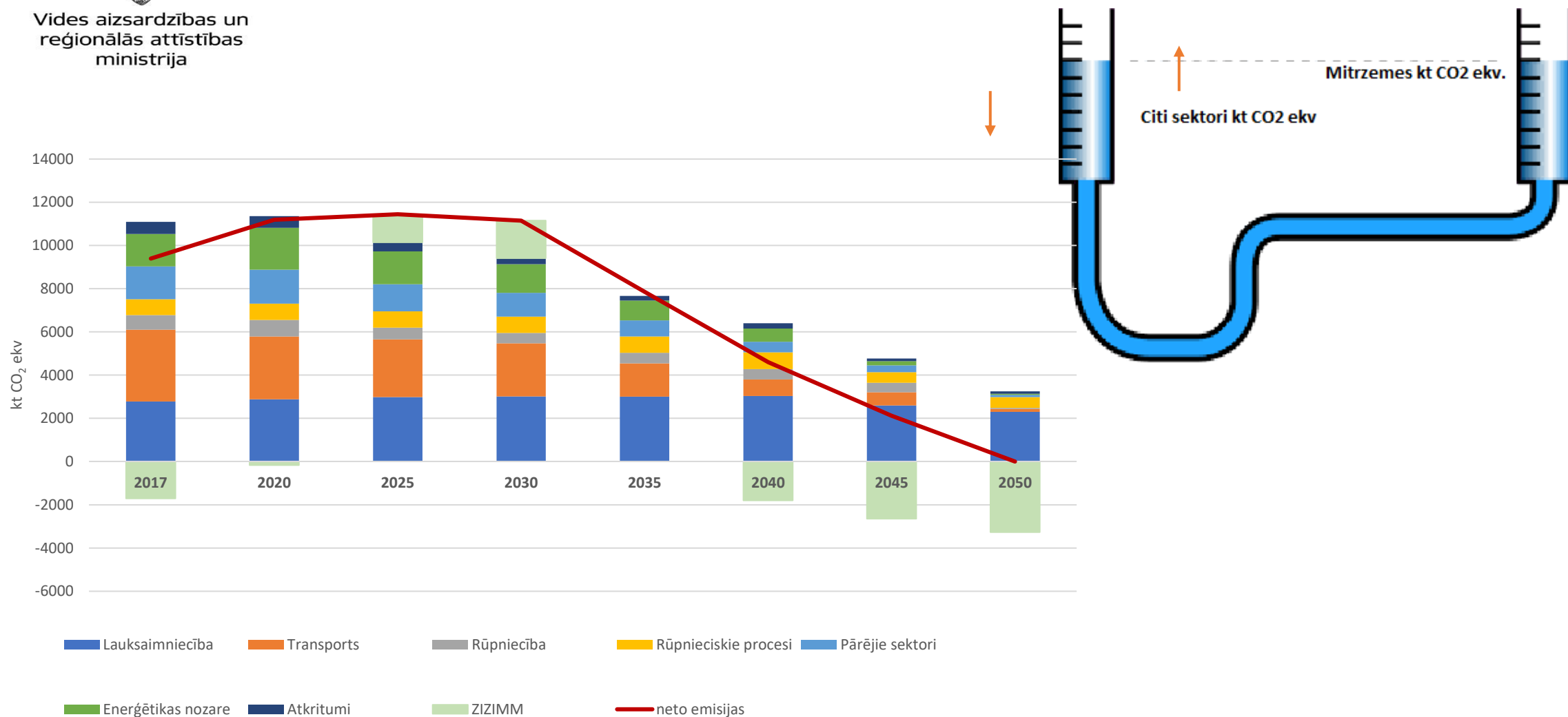
Latvijas kopējās SEG emisijas ieskaitot un neieskaitot ZIZIMM: 1990 – 2019.g.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

«Savienoto trauku» princips un mērķis sasniegt klimatneitralitāti 2050.gadā

Avots: Valsts zinātniskā institūta «Fizikālās enerģētikas institūts» pētījums «Latvijas tautsaimniecības attīstības iespējamo scenāriju līdz 2050.gadam izstrāde atbilstoši Eiropas Savienības ilgtermiņa attīstības redzējumam»

Latvijai noteiktie klimata mērķi

Sarkanā krāsā – indikatīvie mērķi, par kuriem pašlaik notiek diskusijas
«Fit for 55» pakotnes ietvaros

		2013 - 2020	2021-2025	2026 - 2030	2021-2025	2026 - 2030
SEG emisiju samazināšana	ne-ETS SEG emisijas (sadalīts arī ikgadējos mērķos)	+17 %	-6 %		indikatīvi -17% (sadalīts arī ikgadējos mērķos)	
	ES ETS SEG emisijas (sadalīts ikgadējos mērķos iekārtu līmenī) ^c	-21 %	-43 %		indikatīvi -61% (sadalīts ikgadējos mērķos iekārtu līmenī)	
ZIZIMM sektora uzskaites kategorijas	Apmežota zeme	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti ^a	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti	
	Atmežota zeme					
	Apsaimniekota meža zeme <i>MARL</i> <i>MRL</i>					
	Apsaimniekota aramzeme					
	Apsaimniekoti zālāji					
	Apsaimniekoti mitrāji					
ZIZIMM sektora ziņošanas kategorijas <i>(meža zeme; aramzeme; zālāji; mitrāji; apdzīvotās teritorijas; cita zeme; nocirstas koksnes produkti; gaistošais slāpeklis no apstrādātām augsnēm; slāpekļa izskalošanās un aizskalošanās)</i>						-644 kt CO ₂ ekv.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam

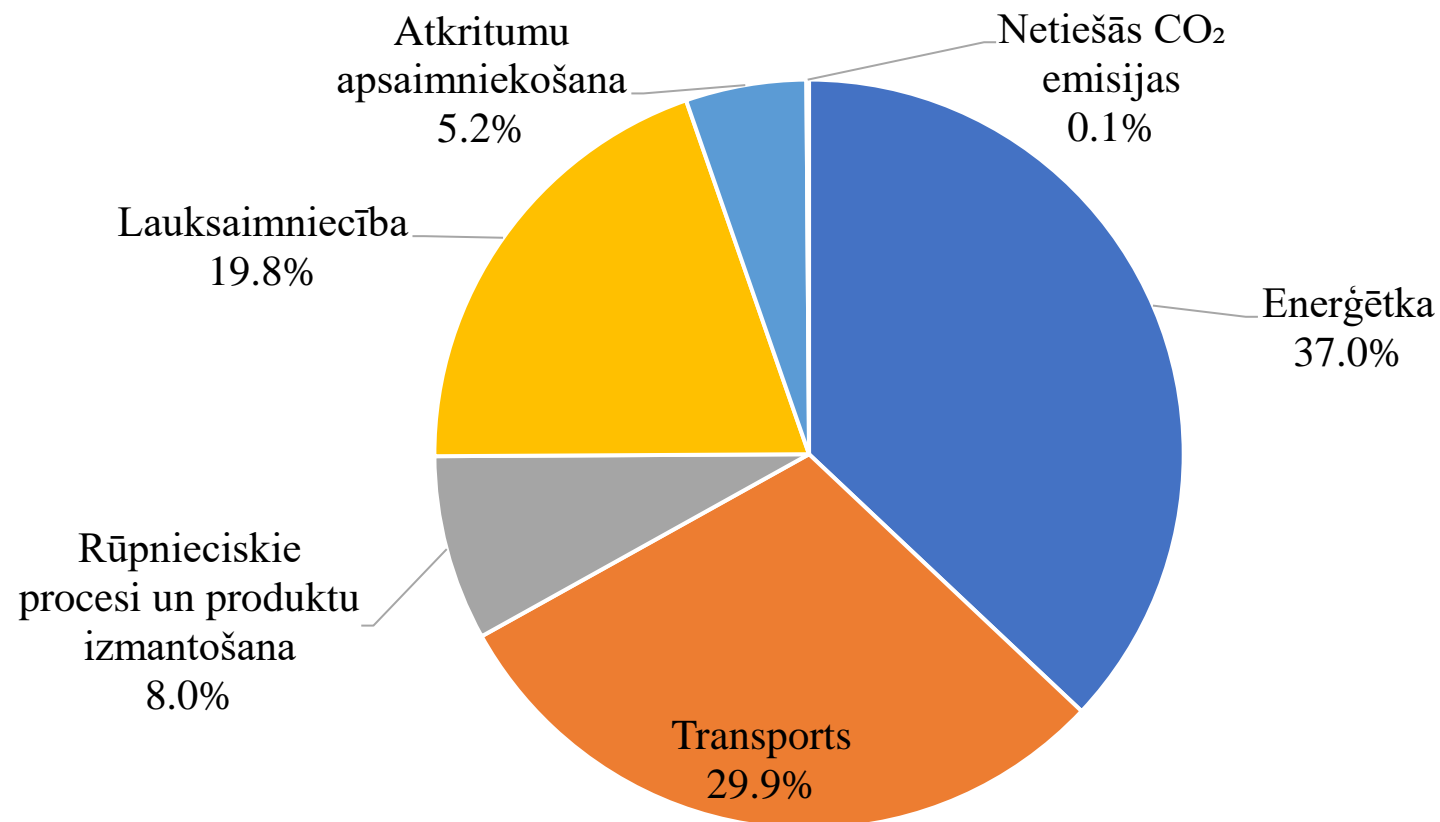
- Stratēģijas mērķis ir nodrošināt Latvijas klimatneitralitāti 2050. gadā. Lai to sasniegtu, ir izvirzīti divi stratēģiskie mērķi - SEG emisiju samazināšana visos tautsaimniecības sektoros un CO₂ piesaistes palielināšana.
- Klimatneitralitāte nozīmē visu SEG emisiju samazināšanu līdz minimālajam iespējamam sliekšnim, atlikušās emisijas kompensējot ar CO₂ piesaisti.
- Vīzijas dokuments, ietvar dokuments politikas plānotājiem, ko plānots īstenot caur sekojošiem Nacionāliem enerģētikas un klimata plāniem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas kopējo SEG emisiju sadalījums pa nozarēm 2019. gadā

Emisiju apjoms uz vienu Latvijas iedzīvotāju laika periodā **no 1990. līdz 2019.gadam ir samazinājies par 40%**, un 2019.gadā tas ir 5,8 t CO₂ekv/iedz.

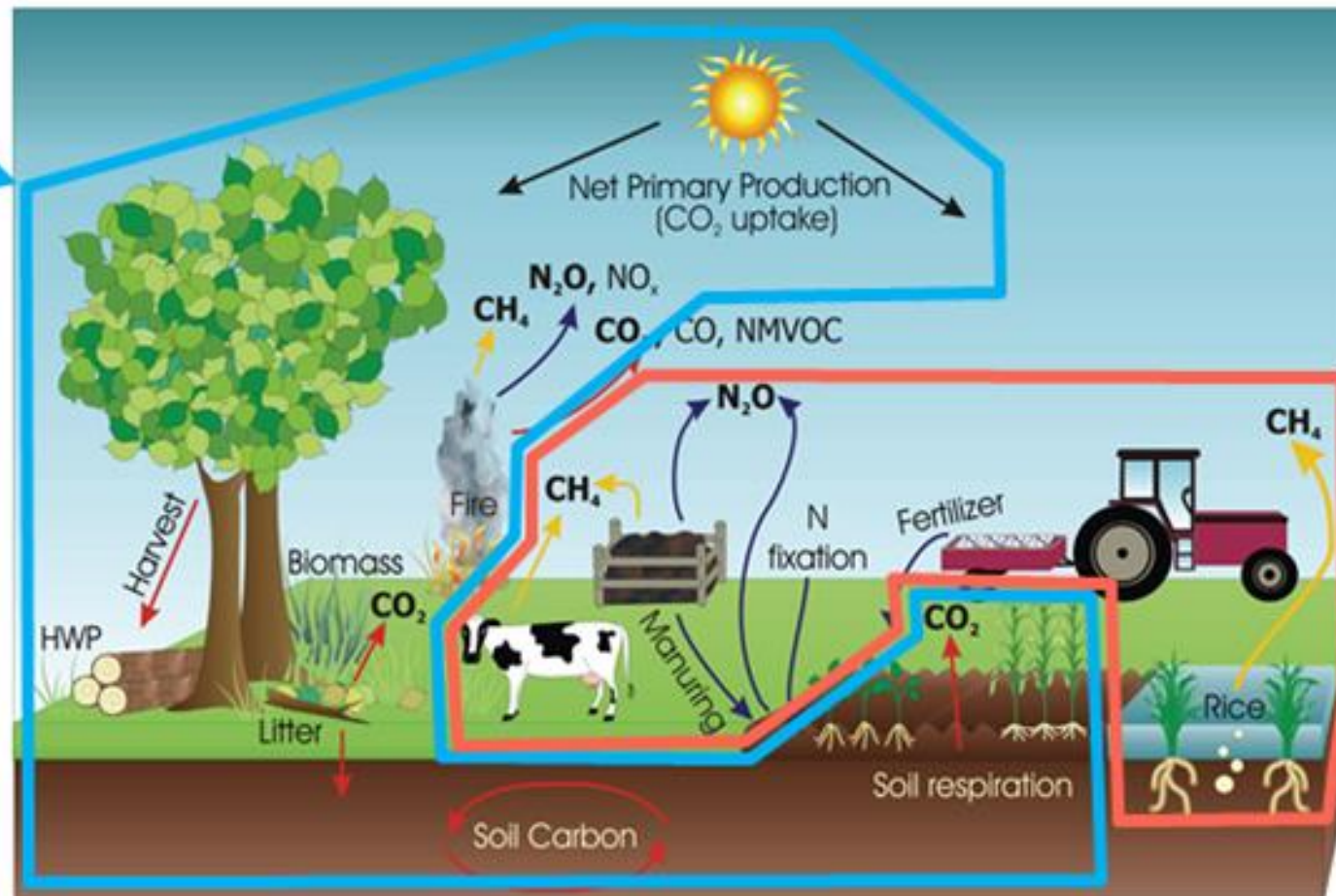

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kas ir ZIZIMM (Zemes Izmantošana, Zemes Izmantošanas Maiņa un Mežsaimniecība) sektors?

ZIZIMM sektors

Lauksaimniecības
sektors

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Desmit galvenie 2019.gada SEG emisiju un CO₂ piesaistes avoti (ietverot ZIZIMM)

Avots: 2021. gada
iesniegtā SEG
inventarizācija (1990. -
2019.gads)

CRF kods un avotu kategorija	Tiešās SEG	2019, kt CO ₂ ekvivalenta
4.A.1 Meža zeme, kas paliek meža zeme - oglekļa uzkrājuma izmaiņas dzīvajā biomasā	CO ₂	-3667,127
1.A.3.b Autotransports - dīzeļdegvielas patēriņš	CO ₂	2475,647
4.G. Koksnes produkti	CO ₂	-2079,560
4.A.1. Meža zeme, kas paliek meža zeme - oglekļa uzkrājuma izmaiņas, nedzīvā augsne	CO ₂	-1928,108
1.A.1.a Elektroenerģijas un siltuma ražošana - dabasgāzes patēriņš	CO ₂	1706,523
4.B.1 Aramzeme, kas paliek aramzeme - organiskās augsnes	CO ₂	1180,373
4.D. Mitrāji 4(II) - emisijas un piesaiste, ko rada organisko un minerālaugšņu meliorēšana, sākotnējā mitruma režīma atjaunošana un pārējā saimnieciskā darbība - kūdras ieguves platības, meliorētas organiskās augsnes	CO ₂	1163,250
3.D.1. Tiešās slāpekļa emisijas no apsaimniekotām augsnēm	N ₂ O	952,393
3.A.1. Lauksaimniecības dzīvnieku zarnu fermentācija - liellopi	CH ₄	804,445
4.A.1. Meža zeme, kas paliek meža zeme - organiskās augsnes	CO ₂	732,072

Neto SEG emisijas no mitrāju kategorijas (kt CO₂ ekv.)

Gads	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Kopējās SEG emisijas no mitrājiem	1042,6	343,4	472,9	924,8	747,7	1361,4	965,5	1132,8	1796,6	1472,5
<i>t.sk. neto SEG emisijas no augsnes, kas saistītas ar kūdras ieguvi</i>	1121,7	441,0	563,1	994,2	895,6	1403,9	999,0	1173,4	1645,7	1345,8
<i>t.sk. neto SEG emisijas no augsnes, kas veidojas renaturalizētajās un applūdušajās platībās</i>	2,0	12,2	22,4	32,6	44,8	65,2	69,3	73,4	77,4	81,5
<i>t.sk. neto SEG emisijas no dzīvā un nedzīvā biomasas mitrājiem piegulošās platībās</i>	-81,3	-110,0	-115,4	-110,2	-206,7	-126,3	-121,2	-132,6	54,5	26,0
<i>t.sk. neto SEG emisijas no augsnes platībās, kas pārveidotas par citiem mitrājiem</i>	0,1	0,2	2,7	8,2	14,0	18,6	18,4	18,7	19,0	19,3

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Sodi par mērķu neizpildi

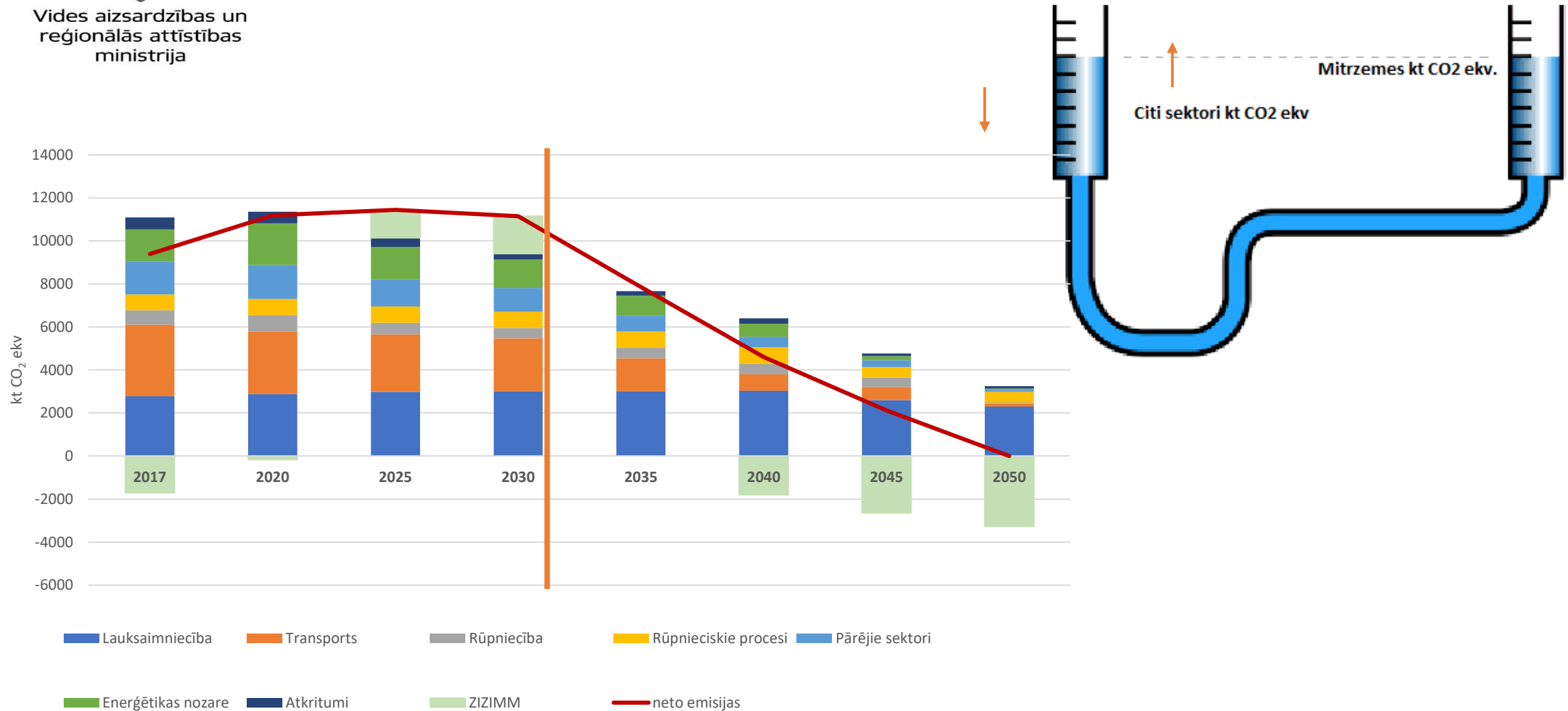
ZIZIMM regulas grozījumu priekšlikums:

Pārejot uz dalībvalstu gada mērķrādītājiem attiecībā uz neto piesaisti laika posmā no 2026. līdz 2030. gadam, tiks ieviesti līdzīgi principi, kādi pastāv atbilstības regulējumā saskaņā ar Regulu 2018/842, piemēram, **gadījumā, ja dalībvalsts 2032. gadā neizpilda ikgadējo ZIZIMM mērķrādītāju jebkurā no gadiem periodā no 2026. līdz 2030. gadam, pat izmantojot iespējamās elastības, neto emisiju (neizpildes) apjomu reizina ar koeficientu 1,08**, tādējādi piemērojot 8% sodu. Šo mērķrādītāja neizpildes "soda" emisiju apjomu pieskaita nākamā gada (2031.g.) ziņoto emisiju apjomam.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

«Savienoto trauku» princips un mērķis sasniegt klimatneitralitāti 2050.gadā

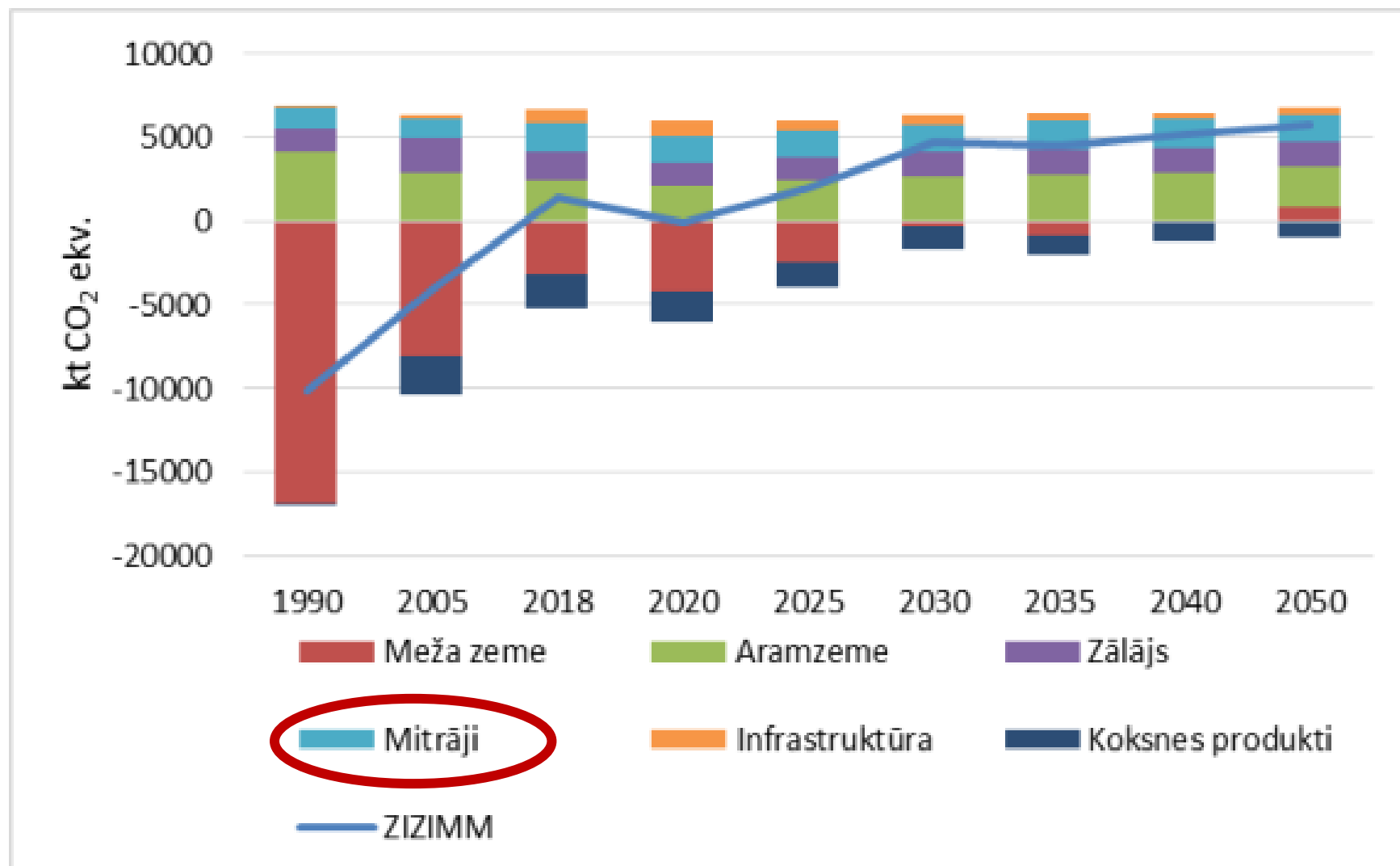

Avots: Valsts zinātniskā institūta «Fizikālās enerģētikas institūts» pētījums «Latvijas tautsaimniecības attīstības iespējamo scenāriju līdz 2050.gadam izstrāde atbilstoši Eiropas Savienības ilgtermiņa attīstības redzējumam»

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

ZIZIMM sektora SEG emisiju prognozes scenārijā ar esošiem pasākumiem (kt CO₂ ekv.)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kūdras **ilgtspējīgas** izmantošanas pamatnostādnes 2021. – 2030.gadam

(!N.B. tika pieņemtas pirms EK publicētajiem Fit for 55 priekšlikumiem)

Galvenie kūdras ilgtspējīgas izmantošanas politikas mērķi ir šādi:

- novērtēt kūdras ilgtspējīgas izmantošanas potenciālu, ņemot vērā saistīto nozaru, tautsaimniecības un sabiedrības intereses dabas aizsardzībā, klimata pārmaiņu ierobežošanā un rekreācijas vajadzības
- radīt priekšnoteikumus ilgtspējīgai kūdras resursu apsaimniekošanai un prognozējamai resursu pieejamībai;
- nodrošināt sistemātisku datu par kūdrāju izplatību un pieejamiem kūdras resursiem ieguvi, aktualizēšanu un uzturēšanu.

Attiecībā uz SEG emisijām pamatnostādnēs iekļauts mērķis:

- Nodrošināt SEG emisiju, kas saistītas ar kūdras ieguvi un platībām, kur notiek vai notikusi kūdras ieguve, nulle pieaugums pret 2005.-2009. gada perioda vidējo SEG emisiju līmeni*

* precīzā mērķa vērtība tonnas CO₂ ekvivalenta tiks noteikta perioda beigās pēc jaunākās pieejamās SEG inventarizācijas datiem. Saskaņā ar ZIZIMM regulas nosacījumiem, atskaitīšanās notiek perioda beigās (+2 gadi statistikas datu pieejamības dēļ, tas ir 2032. gadā), kad novērtē, perioda (2026.-2030. g.) SEG emisiju summu pret 2005.-2009. gada vidējo SEG emisiju līmeni.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, saglabāšana un atjaunošana mitrzemēs

1. Pēc Dabas skaitīšanas datiem, purvu biotopi aizņem 143 259 ha (2.3% no valsts sauszemes teritorijas), no tiem 64% atrodas Natura 2000 teritorijās. 87% no visiem purvu biotopiem ir valsts īpašumā (ZM, VARAM), pašvaldībām 4% purvu biotopu. 82% no visiem purvu biotopiem atbilst biotopa veidam 7110* Aktīvi augstie purvi.
2. Par tālāko darbību ar Dabas skaitīšanas rezultātiem un kā nodrošināt biotopu saglabāšanas un tautsaimniecības nozaru interešu līdzsvarošanu, VARAM gatavo informatīvo ziņojumu uz MK. Patlaban tiek veikta dažādu tālākās darbības scenāriju sociāli-ekonomiskā analīze.
3. Saskaņā ar jaunāko biotopu aizsardzības stāvokļa vērtējumu (iesniegts EK 2019. gadā) 1 biotopam ir labvēlīgs aizsardzības stāvoklis, 1 – pavisam slikti, pārējie – nepietiekoši (U1). Aktīviem augstiem purviem un degradētajiem augstiem purviem aizsardzības stāvokļa vērtējums U1 (nepietiekams). Aizsardzības stāvoklis tiek vērtēts, balstoties uz EK izstrādātu vērtēšanas algoritmu, kur līdztekus biotopa aizņemtai platībai, struktūru un funkciju novērtējumam tiek vērtēti arī apdraudošie faktori un nākotnes attīstības tendences. Līdz ar to aizsardzības stāvokļa vērtējumi nav tiešā veidā salīdzināmi ar Dabas skaitīšanā konstatēto purvu biotopu kvalitātes vērtējumu.
4. Taisnīgās pārkārtošanas fonda programmā iekļauti pasākumi purvu biotopu atjaunošanai aizsargājamās teritorijās – gk renaturalizācija. Tas ir arī labākais veids purvu biotopu atjaunošanai.
5. ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030. gadam paredz jaunu aizsargājamu teritoriju veidošanu (līdz 30% no sauszemes platības), kā arī aizsardzības stāvokļa uzlabošanu vismaz 30% sugu un biotopu. Līdz š.g. beigām VARAM izstrādās un iesniegs MK informatīvo ziņojumu ar priekšlikumiem, kā nodrošināt šo pienākumu izpildi (principi un priekšlikumi, kā nodrošināt 30% pārklājumu aizsargājamām teritorijām, kā arī sugu un biotopu saraksts, kuriem tiks uzlabots aizsardzības stāvoklis).
6. Š.g. martā EK arī publiskos regulas projektu par dabas atjaunošanu, nosakot juridiski saistošus atjaunošanas mērķus, tai skaitā attiecībā uz purvu biotopiem. Kaut arī šie mērķi stāsies spēkā tikai pēc regulas apstiprināšanas Padomē un Eiropas Parlamentā, tomēr, strādājot pie ZIZIMM stratēģijas un NEKP pārskatīšanas, būtu jāņem vērā gan tie uzstādījumi, kas tiešā veidā izriet no ES BDS (30% jaunas teritorijas, 30% aizsardzības stāvokļa uzlabošana), gan eventuālie dabas atjaunošanas mērķi.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Citi ES līmeņa politikas plānošanas dokumenti

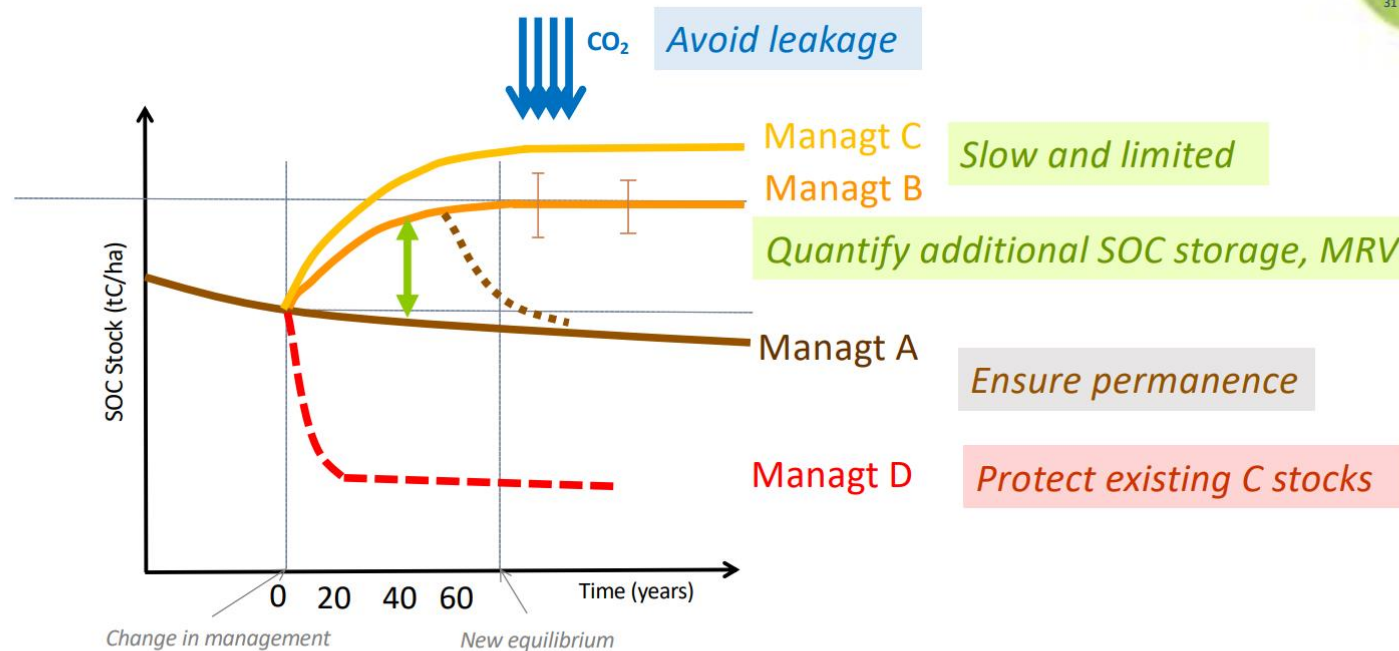
- Analizējot jaunākos EK politikas plānošanas dokumentu (**ZIZIMM Regulas priekšlikums, Taksonomijas** (Ilgospējīgas finanšu pārvaldība) priekšlikums) un dažādās iniciatīvas (**EK Augsnes stratēģija, EK paziņojums par ilgtspējīgiem oglekļa cikliem**), jau tagad iezīmējās aprises, kas signalizē par nākotnes riskiem kūdras ieguvē un izmantošanā.
- **EK paziņojumā par ilgtspējīgiem oglekļa cikliem** tiek atzīmēta nepieciešamība atbalstīt *restoration, rewetting and conservation of peatlands*
- **ES Augsnes stratēģijā** izvirzītie vidēja termiņa mērķi līdz 2030. gadam ES - ZIZIMM sektorā piesaistīt 310 miljoni tonnu CO₂ ekv. gadā. Saistībā ar klimata pārmaiņām ir divi galvenie augšņu tipi, kas ir ļoti svarīgi klimata mērķu izpildē, tas ir:
 -) organiskās augsnes (iekļaujot kūdras zemes/ kūdrājus (peatland)):
 -) minerālaugsnes.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

SEG emisiju samazināšanas risinājumi

SOC storage for climate change mitigation

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Metodiku izmaiņu priekšnosacījumi

- **Kopumā IPCC metodikas** izmaiņu veikšanai nepieciešams zinātnisks pamatojums (raksts), kuru iesniedz IPCC izskatīšanai.
- IPCC metodiku atjauninājumu izmantošana **jāapstiprina ANO Vispārējās klimata pārmaiņu konvencijas līgumslēdzēju pušu konferencē.**
- ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām līmenī **Latvija nepārstāv savu individuālo viedokli.** ES pauž vienotu nostāju, pārstāvot visas 27 ES dalībvalstis (*tas nozīmē, ka jebkura priekšlikuma virzībai sākotnēji ir jāpanāk citu ES dalībvalstu atbalsts*).
- ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām līgumslēdzēju pušu lēmumus var pieņemt tikai ar vienbalsību, kas nozīmē, ka arī **visām citām ANO Vispārējās klimata pārmaiņu konvencijas līgumslēdzēju pusēm būtu šādas izmaiņas jāapstiprina.**
- SEG inventarizācijā var iekļaut aprēķinus saskaņā ar **nacionāli izstrādātu metodi, kurai jābūt pamatotai atbilstoši IPCC un UNFCCC ziņošanas vadlīniju principiem, kas ir pieņemta no starptautisko auditoru puses.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Norvēģijas grantu projekta “Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā” aktivitāte

Norvēģijas grantu projekta “Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā” ietvaros **LVMĪ «Silava»** strādā pie aktivitātes “**Pētījumu izstrāde ZIZIMM sektorā SEG inventarizācijas un nacionālās sistēmas uzlabošanai atbilstoši Parīzes nolīguma prasībām**”, kuras ietvaros tiks novērtēta:

- Mitrāju apsaimniekošanas radīto SEG emisiju un CO₂ piesaistes uzskaites sistēmas pilnveidošana;
- Uzlabojuma plāna sagatavošana SEG inventarizācijas nacionālās sistēmas ZIZIMM sektoram pilnveidošanai, tai skaitā ietverot apsaimniekoto mitrāju radīto SEG emisiju un CO₂ piesaistes uzskaiti.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies!